

POSTANOWIENIE

Dnia 10 grudnia 2009 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Krzysztof Strzelczyk (przewodniczący)

SSN Mirosław Bączyk (sprawozdawca)

SSN Krzysztof Pietrzykowski

Protokolant Bożena Nowicka

w sprawie z wniosku Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych
przy uczestnictwie B.B., C.B., M.B. i R.B.

o nadanie klauzuli wykonalności,

na posiedzeniu jawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 10 grudnia 2009 r.,

na skutek zagadnienia prawnego przedstawionego

przez Sąd Okręgowy w R.

postanowieniem z dnia 18 września 2009 r., sygn. akt [...],

"Czy Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych jest zwolniony z mocy art. 96 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. Nr 167, poz. 1398 z późn. zm.) od opłaty stałej od wniosku o nadanie na podstawie art. 788 § 1 k.p.c. klauzuli wykonalności tytułowi egzekucyjnemu uzyskanemu w sprawie z jego powództwa o zwrot wypłaconych świadczeń pracowniczych przeciwko członkowi zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, która była pracodawcą?"

odmawia podjęcia uchwały.

Uzasadnienie

Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych (FGSP) wniósł o nadanie prawomocnemu wyrokowi z dnia 20 czerwca 2005 r. klauzuli wykonalności przeciwko spadkobiercom dłużnika K.B. na podstawie art. 788 § 1 k.p.c. Wyrok ten wydany został na podstawie art. 299 k.s.h przeciwko temu dłużnikowi jako członkowi zarządu „C.” – spółce z o.o. (pracodawcy), ponieważ egzekucja przeciwko tej Spółce okazała się bezskuteczna. We wspomnianym wyroku zasądzone zwrot wypłaconych za spółkę (pracodawcę) świadczeń pracowniczych związanych ze stosunkiem pracy i likwidacją stanowisk pracy. Fundusz jako wnioskodawca został wezwany do uiszczenia w terminie tygodniowym opłaty stałej od wniosku o nadanie klauzuli wykonalności stosownie do art. 71 pkt 3 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U nr 167, poz. 13908 ze zm.; cyt. dalej jako „ustawa z 2005 r.”). Nie opłacenie wniosku spowodowało jego zwrot (zarządzeniem z dnia 17 lipca 2009 r.). W zażaleniu na to zarządzenie FGSP zarzucił naruszenie art. 96 ust. 1 pkt 4 w zw. z art. 35 ust. 1 ustawy z 2005 r. i podnosił, że Fundusz podlega ex lege zwolnieniu od kosztów sądowych, tak jak pracownik, ponieważ – zgodnie z art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 29 grudnia 1993 r. o ochronie roszczeń pracowniczych w razie upadłości pracodawcy (t.j. Dz.U z 2002 r., nr 9, poz. 85 ze zm.; cyt. dalej jako „ustawa z 1993 r.”) - wypłata świadczeń pracowniczych przez Fundusz powoduje z mocy prawa przejście na Fundusz roszczenia wobec pracodawcy lub masy upadłości pracodawcy. Nabyte roszczenie Funduszu korzysta zatem z takiej samej ochrony prawnej, jaka została przewidziana dla należności za pracę, toteż Fundusz, dochodzący zwrotu wypłaconych świadczeń na podstawie przepisów ustawy z 1993 r., powinien być traktowany (w zakresie obowiązku uiszczenia opłat sądowych) jak pracownik wnoszący powództwo do sądu pracy.

Rozpatrując zażalenie FGSP, Sąd Okręgowy przedstawił Sądowi Najwyższemu zagadnienie prawne ujęte w sformułowanym na wstępie pytaniu prawnym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Należy przede wszystkim zwrócić uwagę na sam sposób ujęcia zagadnienia prawnego w przedstawionym pytaniu i sposób uzasadnienia wątpliwości prawnych Sądu Okręgowego w związku z poszukiwaniem właściwego rozstrzygnięcia tego zagadnienia.

Wypłata świadczeń pracowniczych ze środków Funduszu powoduje z mocy prawa przejście na Fundusz roszczenia wobec pracodawcy lub masy upadłości o zwrot wypłaconych świadczeń (art. 10 ust. 1 ustawy z 1993 r.). Przy dochodzeniu zwrotu wypłaconych świadczeń roszczenia Funduszu korzystają z takiej samej ochrony prawnej, jaką odrębne przepisy przewidują dla należności za pracę (art. 10 ust. 2). Podobne w zasadzie rozwiązanie prawne przyjęto w art. 23 ust. 1 ustawy z dnia 13 lipca 2006 r. o ochronie roszczeń pracowniczych w razie niewypłacalności pracodawcy (Dz. U 2006 r., nr 158, poz. 1121 ze zm., cyt. dalej jako „ustawa z 2006 r.”). Z ustaleń dokonanych przez Sąd Okręgowy wynika to, że FGSP złożył wniosek o nadanie klauzuli wykonalności prawomocnemu wyrokowi z dnia 20 czerwca 2005 r., wydanemu przeciwko K.B., b. członkowi zarządu spółki z o.o. (pracodawcy), na podstawie art. 299 k.s.h. Przyjmując konstrukcję „roszczenia regresowego Funduszu niezwiązanego ze stosunkiem pracy”, Sąd Okręgowy stwierdził, że regres taki „odnosi się również do sytuacji, gdy roszczenie o zwrot wypłaconych świadczeń skierowane zostanie przez Fundusz na podstawie art. 299 k.s.h. przeciwko członkowi zarządu spółki z o.o., która była pracodawcą” (s. 4 uzasadnienia). Problem w istocie tkwi w tym, wobec kogo FGSP mógłby wystąpić ze wspomnianym roszczeniem „regresowym”, obejmującym zwrot wypłaconych (także zaliczkowo) świadczeń pracowniczych w miejsce niewypłacalnego pracodawcy (spółki z o.o.): czy tylko wobec podmiotu mającego status prawny pracodawcy, czy także w stosunku do b. członka zarządu spółki z o.o., opowiadającego wobec Funduszu na podstawie art. 299 k.s.h.?

Z przepisu art. 10 ust. 1 ustawy z 1993 r. i art. 23 ust. 1 ustawy z 2006 r. wynika wyraźnie to, że wypłata świadczeń pracowniczych (zaliczek na poczet tych świadczeń) ze środków Funduszu powoduje *ex lege* przejście na Fundusz roszczenia w zasadzie wobec pracodawcy. Wbrew zastrzeżeniom podniesionym

w literaturze, należy przyjąć, że wspomniane przepisy przewidują konstrukcję subrogacji (art. 518 § 1 pkt 4 k.c.; podobnie też np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 sierpnia 2008 r., III CSK 102/08, nieopubl.). W przepisach tych określono jednocześnie przedmiotowy i podmiotowy zasięg takiej subrogacji. Określono to „jakie wierzytelności objęte są subrogacją (wyłacone świadczenia pracownicze) i wobec kogo następuje nabycie ex lege roszczenia surogacyjnego (w zasadzie wobec niewypłacalnego pracodawcy lub masy upadłości tego pracodawcy). Wyplacając świadczenia pracownicze pracownikom (wierzycielom pracodawcy), Fundusz wstępuje wobec pracodawcy w prawa tych zaspokojonych wierzycieli (art. 518 § 1 pkt 4 k.c.).

Zupełnie odmienne jurydyczne roszczenie Funduszu pojawia się wobec członka zarządu spółki z o.o.(będącej pracodawcą)w razie zaktualizowania się przesłanek odpowiedzialności tego członka na podstawie art. 299 k.s.h. Przyjęta w tym przepisie odpowiedzialność cywilna członka zarządu, niezależnie od eksponowania prawnego jej charakteru, służyć może także ochronie wierzytelności subrogacyjnej Funduszu wobec członka zarządu, powstałej właśnie w wyniku dokonania przez Fundusz wypłat świadczeń pracowniczych (gdy Fundusz nie mógłby zaspokoić tej wierzytelności z racji bezskuteczności egzekucji wobec spółki – pracodawcy, art. 299 § 1 k.s.h). Nie można zatem przyjmować, że wspomnianą subrogacją objęta jest także wierzytelność Funduszu wynikająca z art. 299 k.s.h, skoro de lege lata przyjęto możliwość wstąpienia w prawa zaspokojonych pracowników w związku z wypłaceniem przez Fundusz jedynie świadczeń pracowniczych. Tym bardziej nieuzasadnione jest konstruowanie na tle art. 10 ust. 1 ustawy z 1993 r. i art. 23 ust. 1 ustawy z 2006 r. niejasnego dogmatycznie „roszczenia regresowego niezwiązanego ze stosunkiem pracy” o odpowiednio szerszym zakresie przedmiotowym.

Jeżeli zatem w przedstawionym Sądowi Najwyższemu zagadnieniu prawnym stwierdzono, że wątpliwości budzi kwestia zwolnienia Funduszu ex lege z obowiązku uiszczeniem opłaty stałej od wniosku o nadanie klauzuli wykonalności „tytułowi egzekucyjnemu (...) uzyskanemu w sprawie o zwrot wyłaconych świadczeń pracowniczych przeciwko członkowi zarządu spółki z o.o.”, to przyjąć należy, iż wspomniany tytuł egzekucyjny z dnia 20 czerwca 2005 r. obejmował

w istocie inną wierzytelność Funduszu niż wierzytelność objętą subrogacją na podstawie art. 10 ust. 1 ustawy z 1993 r. i art. 23 ust. 1 ustawy z 2006 r. W konsekwencji nie było potrzeby udzielania odpowiedzi na przedstawione w obecnej wersji pytanie prawne, skoro w odniesieniu do wierzytelności objętej tytułem egzekucyjnym nie nastąpiły skutki wstąpienia Funduszu w prawa zaspokojonych pracowników i bezprzedmiotowe tym samym pozostaje rozważanie tego, czy prawna ochrona roszczeń subrogacyjnych Funduszu prowadzi do wyłączenia obowiązku uiszczania przez ten Fundusz opłaty stałej od wniosku o nadanie klauzuli wykonalności tytułowi egzekucyjnemu obejmującemu zwrot zapłaconych świadczeń pracowniczych.

W tej sytuacji należało orzec jak w sentencji.